

УДК 37.016:028.4

**МЕТОДИКА СТАНОВЛЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

*Н.В. Петрушова, канд. філол. наук,
В.Л. Кравченко, канд. філол. наук (Полтава)*

Стаття присвячена вивченню методики становлення професійного спілкування майбутнього вчителя на заняттях з іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах. Автори статті досліджують наукову літературу з теми та узагальнюють поняття спілкування, педагогічного спілкування та професійного спілкування, вивчаючи їх особливості та окреслюючи необхідні умови організації вдалого процесу комунікації у навчальному процесі. Доводиться важливість особистісно-орієнтованого та професійно-орієнтованого підходів до вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах на основі аналізу загальних характеристик даних підходів. Автори статті вибудовують схему роботи для викладача по становленню професійного спілкування студентів-майбутніх педагогів засобами іноземної мови. Відзначається важливість поведінки та роботи викладача іноземних мов як взірця та головного організатора процесу навчання, що використовує різноманітні методи, прийоми та засоби навчання, професійно-орієнтовану літературу та позааудиторні заходи і творчі заняття для виховання фахівця міжнародного рівня, здатного здійснювати комунікацію у професійній сфері.

Ключові слова: іноземна мова, особистісно-орієнтоване навчання, педагогічне спілкування, професійне спілкування, професійно-орієнтоване навчання, спілкування.

Петрушова Н.В., Кравченко В.Л. Методика становлення професійного спілкування майбутнього вчителя засобами іноземної мови. Стаття присвячена вивченню методики становлення професійного спілкування майбутнього вчителя на заняттях іноземної мови в вищих педагогічних навчальних закладах. Автори статті досліджують наукову літературу по темі та узагальнюють поняття спілкування, педагогічного спілкування та професійного спілкування, вивчаючи їх особливості та окреслюючи необхідні умови організації вдалого процесу комунікації у навчальному процесі. Доводиться важливість особистісно-орієнтованого та професійно-орієнтованого підходів до вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах на основі аналізу загальних характеристик даних підходів. Автори статті вибудовують схему роботи для викладача по становленню професійного спілкування студентів-майбутніх педагогів засобами іноземної мови. Відзначається важливість поведінки та роботи викладача іноземних мов як взірця та головного організатора процесу навчання, що використовує різноманітні методи, прийоми та засоби навчання, професійно-орієнтовану літературу та позааудиторні заходи і творчі заняття для виховання фахівця міжнародного рівня, здатного здійснювати комунікацію у професійній сфері.

Ключевые слова: иностранный язык, личностно-ориентированное обучение, общение, педагогическое общение, профессиональное общение, профессионально-ориентированное обучение.

Petrushova N. V., Kravchenko V. L. Methodology of Future Teacher's Professional Communication Formation by Means of Foreign Languages. The article is dedicated to study the methodology of future teacher professional communication formation during the foreign languages lessons in higher pedagogical educational institutions. The authors of the article investigate scientific literature on the topic and summarize the concepts of communication, pedagogical communication and professional communication, study their features and show the necessary conditions of successful communication organization in the educational process. The importance of the person-oriented and professionally-oriented approaches to foreign languages study in higher educational establishments

is proved, on the basis of analysis of these approaches general descriptions. The authors of the article line up the scheme of work for a teacher for the future teachers students professional communication formation by means of foreign languages. The importance of the foreign language teacher's behavior and work is marked as a standard and main organizer of educational process; he/she uses various educational methods, techniques and facilities, professionally-oriented literature and extracurricular events and art lessons for upbringing of international level specialist, who will be able to carry out communication in the professional field.

Key words: communication, foreign language, pedagogical communication, person-oriented education, professional communication, professionally-oriented education.

1. Вступ

Трансформація сучасної вищої освіти України передбачає впровадження компетентнісного підходу, націленого на забезпечення студента не тільки теоретичними знаннями, але й досвідом для вирішення практичних завдань, тобто навиками впровадження набутих знань, вмінь та навичок у професійну діяльність. Це передбачає не лише збільшення годин на виробничі практики, але й зміни в організації навчального процесу, у викладенні та поданні теоретичного матеріалу дисциплін, які і самі стають вузько спрямованими та професійно-орієнтованими. Сучасні соціально-економічні умови вимагають від учителя високого рівня професіоналізму, творчого підходу до професійної діяльності, соціально-професійної активності та здатності до самовдосконалення впродовж усього життя. У законах України про вищу освіту та в інших нормативних документах зазначена необхідність всебічного розвитку особистості, підвищення рівня якості мовної освіти, підготовки конкурентоздатного та кваліфікованого фахівця, створення умов для творчої самореалізації кожного громадянина. Зростаюча важливість іноземної мови у підготовці висококваліфікованого фахівця є однією з причин вдосконалення системи підготовки майбутнього вчителя відповідно до вимог сучасного інформаційно-технологічного суспільства. Новий вчитель повинен відчувати свою відповідальність за виховання нових поколінь, а відтак, вміти реагувати на виклики часу, на потреби глобалізованого суспільства, на запити сучасної освітньої реальності. Вивчення іноземних мов у педагогічних вищих навчальних закладах, на нашу думку, є необхідною складовою для професійного розвитку студентів, для становлення педагога як творчого спеціаліста, здатного до спілкування на професійному рівні. І взагалі, іноземна мова на етапі розвитку вмінь та навичок налагодження контактів у іншо-

мовному середовищі, допомагає краще оволодіти власною мовою, навчитися культурі спілкування.

Питання впливу іноземної мови на розвиток особистості майбутнього вчителя намагалися розглянути з різних сторін: професійне становлення та розвиток особистості як цілісний процес досліджували О. Асмолов, А. Маркова, Е. Зеєр, П. Косенко, Н. Муқан. Організацію сприятливого для професійного та особистісного розвитку освітнього середовища вивчали М. Максюта, О. Дубасенюк, І. Дичківська, Т. Франчук. Проблему формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя як складової його професійного розвитку у вищій школі проаналізовано в працях Л. Карпової, О. Леонтьєва, І. Зимньої, Л. Мітіної. Більшість же сучасних науковців стверджує, що особистість викладача впливає на професійний розвиток студента понад усе (Т. Дуткевич, К. Абульханова-Славська, Т. Кудрявцев, Н. Кузьміна, Г. Філіппова). Проаналізувавши даний матеріал, у нашій роботі ми хочемо зупинитися на питанні організації процесу вивчення іноземних мов з метою впливу на становлення професійного спілкування майбутнього вчителя, зосередивши увагу саме на процесі оволодіння методикою професійного спілкування студентами, адже дане питання не є достатньо дослідженим у сучасній педагогіці, хоча проблема є актуальною.

Мета статті – довести важливість вивчення іноземних мов майбутніми вчителями у процесі становлення їх професійного спілкування. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою є запорукою успіху, майбутньої вдалої кар'єри студента, професійною необхідністю.

Ми ставимо перед собою наступні завдання:

- дослідити поняття «спілкування», «педагогічне спілкування», «професійне спілкування», визначивши їх особливості та важливість у встановленні сприятливої атмосфери для вивчення іноземних мов

та становлення професійного спілкування майбутніх педагогів;

- виокремити загальні принципи особистісно-орієнтованого та професійно-спрямованого навчання;
- створити власну план-схему організації роботи на заняттях з іноземних мов по становленню професійного спілкування майбутніх педагогів.

2. Основна частина

Об'єктом нашого дослідження є принципи організації процесу становлення професійного спілкування студентів-педагогів, а предметом – дисципліна «Іноземна мова» як засіб організації процесу виховання професійних якостей майбутніх вчителів та навичок педагогічного спілкування.

Спілкування як процес передачі інформації та налагодження зв'язків між людьми є одним із найважливіших видів діяльності людини, показником існування суспільства. У психології дане поняття трактується як «процес взаємодії між двома чи кількома особами, що полягає в обміні між ними інформацією пізнавального або емоційно-оцінного характеру» [6, с. 334]. У посібнику «Соціальна психологія» (2003) [4] в широкому розумінні розкрито даний термін – «увесь спектр зв'язків і взаємодій людей у процесі духовного і матеріального виробництва, способ формування, розвитку, реалізації та регуляції соціальних відносин і психологічних особливостей окремої людини, що здійснюється через безпосередні чи опосередковані контакти, в які вступають особистості та групи» [4, с. 444]. Отже, спілкування – це форма взаємодії людей, обмін думками, почуттями тощо. Феномен спілкування є виявленням людської сутності, відображенням потреби жити в соціумі, об'єднуватись і працювати один з одним, налагоджувати взаємозв'язки, обмінюватись інформацією, вміннями і навичками тощо.

Як процес передачі знань, вмінь та навичок, спілкування є однією із найголовніших умов існування процесу навчання. Педагогічне спілкування у науковій літературі трактується як форма спілкування педагога з учнями, спрямована на створення сприятливого психологічного клімату; багатоплановий процес організації, встановлення і розвитку комунікації, взаєморозуміння та взаємодії між

педагогами й учнями, який породжується цілями їх спільної діяльності. На думку О.Леонт'єва, під педагогічним спілкуванням розуміють «професійне спілкування вчителя з учнем на уроці і в позаурочний час (у процесі навчання і виховання), що має визначені педагогічні функції і спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншу психологічну оптимізацію навчальної діяльності і стосунків між педагогом та учнем» [7, с. 326]. Педагогічному спілкуванню властиві як загальні риси спілкування, так і специфічні для навчального процесу, зумовлені його суспільною роллю в навчанні, вихованні й розвитку особистості, і є органічною частиною багатосторонньої взаємодії педагога з учнями й учнями між собою.

Крім навчальних цілей, спілкування забезпечує психологічний контакт учасників процесу навчання, формує позитивну мотивацію, створює сприятливу атмосферу колективної творчості. У процесі спілкування учні отримують не лише інформацію, набувають нових знань, але й переосмислюють себе, власні ціннісні орієнтири, інтереси, почуття. До того ж педагогічне спілкування створює умови для виховання особистості. Педагоги стверджують, що мистецтво виховання – це насамперед мистецтво спілкування. В організації навчального процесу важливу роль відіграють не тільки прийоми й методи, які використовує педагог, а й індивідуально-психологічні характеристики його особистості. У процесі педагогічного спілкування майстерний вчитель стає своєрідним еталоном поведінки для учня, навчає вміння жити у суспільстві, розуміти людей, знаходити спільну мову, співчувати та співпереживати. Аналізуючи ставлення до себе, рефлексуючи, учень виявляє потребу в самовдосконаленні й реалізує її у процесі самовиховання.

Отже, вміло організоване педагогічне спілкування – це шлях до налагодження взаємовідносини між педагогом і учнями, соціально-психологічне забезпечення педагогічного процесу; здійснення процесу обміну знань, розв'язання навчально-виховних завдань; емоційний та вольовий взаємовплив і взаємодія учасників процесу спілкування; формування спільності думок, поглядів, досягнення взаєморозуміння, засвоєння стилю поведінки,

звичок; формування пізнавальної спрямованості особистості, здатності до самовиховання та самовдосконалення. У педагогічній діяльності спілкування містить також могутній резерв зростання професійної майстерності педагога, удосконалення організації педагогічної діяльності й навчально-виховного процесу.

У вищих навчальних закладах педагогічне спілкування, хоча і набуває деяких специфічних рис, все ж залишається основним джерелом набуття знань. «Педагогічне спілкування – форма навчальної взаємодії, співробітництва педагогів і студентів; складна взаємодія людей, в якій здійснюється обмін думками, почуттями, переживаннями, способами поведінки, звичками» [2, с. 437]. Якщо раніше студент розглядався як об'єкт виховного впливу, то сучасний навчальний процес вимагає співробітництва, організації особистісно-орієнтованого професійно-спрямованого навчання, яке неможливе без взаєморозуміння зі студентами, діалогічності та довірливості у спілкуванні.

Особистісно-орієнтоване навчання спрямоване на розкриття індивідуальних пізнавальних можливостей кожного студента, на допомогу йому в самопізнанні, самореалізації, самовизначенні, у формуванні культури життєдіяльності, яка дає можливість продуктивно будувати власне життя. Якщо говорити про майбутніх вчителів, то необхідним є формування особистості сучасного вихователя, його професійно-етичного потенціалу, високого рівня майстерності педагогічного спілкування у майбутньому і цим завданням повинні опікуватися сьогодні всі навчальні дисципліни вищої педагогічної школи. Але, на нашу думку, найбільшим потенціалом володіє саме іноземна мова. Особистісно-орієнтований підхід до вивчення іноземних мов може виступати найважливішим фактором становлення вільної творчої особистості, яка володіє усіма професійними навичками завдяки значному потенціалу іноземної мови як дисципліни, заснованої на спілкуванні, і такої, що розвиває рефлексивність мислення, професійну культуру й самосвідомість, загальну компетентність майбутніх фахівців.

Специфіка дисципліни «Іноземна мова» полягає у багатоплановості та множинності отриманих результатів навчання. Як навчальна дисципліна,

іноземна мова є і засобом, і метою навчання, адже учні, оволодівши елементарним рівнем говоріння, читання, аудіювання та письма, які до певного часу є метою навчання, у подальшому використовують набуті вміння для засвоєння більш складної ґрунтовної бази знань, тобто вони стають засобами навчання. Значення іноземної мови у соціально-культурному пізнавальному плані – неосяжне, оскільки мова є не тільки засобом формування, існування та вираження думок про навколишній світ, але й засобом вивчення культури, історії, традицій, побуту країни, мова якої вивчається. Л.С. Виготський писав [1], що оволодіння іноземною мовою відбувається за протилежним вектором від розвитку рідної мови, адже рідну мову ми засвоюємо несвідомо, а іноземну мову – чітко усвідомлюючи необхідність. Тут доречно додати, що іноземну мову неможливо вивчати без знання фонетики, граматики, стилістики власної мови, адже навчання будь-якій мови починається з перекладу та роз'яснень саме рідною мовою. Вивчення іноземних мов у даному випадку допомагає краще зрозуміти закони, за допомогою яких будується і діє рідна мова, та навчитися ними оперувати, будуючи процес комунікації.

Головна ж мета вивчення іноземної мови – це оволодіння мовленнєвою діяльністю на рівні, достатньому для вільної побудови комунікації у будь-якій сфері діяльності. Якщо говорити про немовні вищі навчальні заклади, то метою навчання іноземних мов є досягнення рівня знань, достатнього для практичного використання у майбутній професійній діяльності. У даному випадку іноземна мова може стати не лише об'єктом засвоєння, але й засобом розвитку професійних навичок, оскільки передбачає вивчення професійної термінології, читання та переклад літератури за фахом, спілкування у межах професійної тематики. Відповідно до цього, можливо визначити необхідність «професійно-орієнтованого» підходу до навчання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах.

Професійно-орієнтоване навчання іноземним мовам – це навчання, в центрі якого є «потреби студентів у вивченні іноземної мови з орієнтацією на особливості майбутньої професії, спеціальності» [3, с. 5]. Такий підхід передбачає поєднання про-

цесу вивчення іноземної мови з розвитком особистісних якостей студентів, знанням культури країни, мова якої вивчається, та здобутті професійно-орієнтованих знань. Розглядаючи іноземну мову як засіб формування професійної спрямованості майбутнього фахівця, як визначає В.Л. Теляшенко, під час вивчення професійно-орієнтованого мовного матеріалу встановлюється «двосторонній зв'язок між намаганням студента отримати спеціальні знання зі своєї майбутньої професії та успішністю оволодіння мовою» [9, с. 79]. Виходячи з цього, дисципліна «Іноземна мова» потребує інтеграції з профілюючими предметами, викладач повинен будувати процес навчання майбутнього спеціаліста на основі міжпредметних зв'язків, постійно поліпшуючи власні знання у необхідній галузі. Професійно-орієнтоване навчання іноземним мовам передбачає орієнтування студентів на останні досягнення у сфері їх майбутнього фаху, що накладає на викладача обов'язок вільно володіти інформацією з теми, постійно вдосконалювати свої знання для встановлення успішної педагогічної та професійної комунікації.

Щодо професійного спілкування, то в більшості джерел воно позначається як синонім ділового, і характеризується як засіб та умова розв'язання завдань певної професійної діяльності, стосується службової необхідності і спрямовується на ефективне виконання спільної діяльності. Головним у діловому спілкуванні є предмет спілкування, тобто спільна справа і ставлення учасників до неї. У спілкуванні викладач-студент у педагогічних вищих навчальних закладах, сам процес навчання та стиль викладання є предметом як спілкування, так і вивчення. Спостерігаючи за культурою поведінки, зовнішнім виглядом, методом подання матеріалу та організації процесу навчання певним викладачем, студент-майбутній педагог автоматично аналізує, оцінює та несвідомо вибудовує для себе майбутній стиль поведінки у професійній діяльності, а отже, відбувається процес становлення професійного спілкування. Іноземна мова в даному випадку є засобом підвищення професійної майстерності, особистісного професійного розвитку студентів, які у майбутньому зможуть вільно налагоджувати міжнародну комунікацію з колегами з інших країн, друкуватися у міжнародних жур-

налах, брати участь у конференціях закордоном, вигравати гранти тощо.

Підсумовуючи увесь вище розглянутий матеріал, авторами статті може бути запропонована наступна план-схема етапів організації роботи викладача по становленню професійного спілкування майбутніх вчителів, при належній старанності усіх учасників процесу та при доцільному використанні усього спектру можливостей дисципліни «Іноземна мова».

1. Постійне самовдосконалення викладача

Ідеальний образ сучасного педагога-викладача вищої школи – яскрава, самобутня, творча, не позбавлена харизматичності особистість, яка передає життєві цінності, виховує культуру спілкування і тяжіє до постійного самовдосконалення. Самовдосконалення у даному випадку – це свідома робота педагога з розвитку своєї особистості як фахівця своєї справи, організатора процесу професійно-орієнтованого навчання та спілкування. В умовах педагогічного університету педагог-викладач виступає не лише джерелом інформації, але й є взірцем професійної поведінки для студента; від викладача та рівня його професійної педагогічної культури залежить і ставлення студента-майбутнього вчителя до своєї професії. Формуючи індивідуальний стиль педагогічного спілкування, викладач має створити умови для організації взаємодії під час навчального процесу і поза ним, не обмежуючись лише інформаційною функцією. Отже, викладач дисципліни «Іноземна мова» повинен:

- постійно поліпшувати свою науково-теоретичну та методичну підготовку – вивчати новітні наукові розробки за фахом, відвідувати конференції, наукові семінари та методичні майстер-класи;
- вміти використовувати усі технічні засоби, що допомагають поліпшувати та модернізувати процес навчання;
- створювати сприятливу комунікативну атмосферу на занятті та поза ним, з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента;
- використовувати у навчанні та вихованні такі методи та прийоми, що спрямовані на розвиток творчих здібностей та інтелектуального рівня студентів;

- втілювати професійно-орієнтований підхід до навчання іноземних мов, забезпечуючи студентів необхідними автентичними матеріалами з фаху;
- бути взірцем для студентів – як у навчальному, так і в особистому плані, підтримуючи стиль поведінки викладач-науковець-інтелігент.

2. Організація навчального процесу

З метою становлення професійного спілкування майбутніх вчителів, викладач іноземної мови має бути не лише взірцем особисто, але й вміти організовувати процес навчання, володіти усім спектром методів, прийомів та засобів навчання, з метою зацікавлення студентами предметом та для поліпшення їх навичок спілкування за фахом. Розглянемо деякі аспекти, які повинні бути наявними у навчальному процесі.

2.1. Професійно-орієнтовані тексти

Одним із найважливіших видів навчальної діяльності під час професійно-орієнтованого навчання стає читання текстів на професійну тематику. У даному випадку читання – це не лише вид тренування вміння, але спосіб сприйняття інформації щодо країни, мова якої вивчається, засіб вивчення професійної лексики та термінології. Як зазначає О.А. Рошупкіна, професійно-орієнтований текст – це «комунікативна одиниця, призначена для формування конкретних умінь і навичок студентів на певному етапі навчання. Текст є структурно-семантичною функціонально зумовленою єдністю речень, організованою з дидактичною метою в змістовному, мовному і композиційному відношеннях, що містить професійно-значущу для студента інформацію» [8, с. 72]. Подібні навчальні тексти для читання та аудіювання можна зустріти як у підручниках, посібниках, так і у вигляді науково-популярної літератури, що може бути використана у якості текстів для домашнього читання. Головним на етапі відбору даних навчальних матеріалів є їх відповідність комунікативним запитам студентів, професійна значущість, актуальність проблематики, інформаційна насиченість та новизна, автентичність і доступність, відповідність рівню володіння студентами іноземною мовою. За обсягом подібні професійно-орієнтовані тексти не повинні бути великі за обсягом, але достатніми, щоб забезпечити повторюваність термінології. Доцільним

є також поступове збільшення їх обсягу, бажаний взаємозв'язок, послідовне ускладнення та використання екстралінгвістичних засобів підтримки інтересу до матеріалу – малюнків, креслень, графіків тощо.

2.2. Методи, прийоми та засоби навчання

Вибір методів та прийомів для формування іншомовної комунікативної компетенції за фахом залежить від рівня знань студентів, при цьому три основні методичні етапи навчального процесу – етап презентації нового іншомовного матеріалу, етап тренування та етап практики в застосуванні засвоєного матеріалу у процесі спілкування і в різних видах мовленнєвої діяльності, перетворюються на своєрідну кампанію по оволодінню необхідними навичками професійного спілкування. Найважливішими у даному випадку, на нашу думку, є етапи тренування та практичного застосування знань, під час яких викладач іноземної мови активно використовує інтерактивні методи навчання – роботу у групах, інтерактивні презентації, дискусії, мозкові штурми, рольові ігри, аналіз історій і ситуацій тощо. Інтегроване навчання професійної лексики досягається шляхом читання професійно-орієнтованих текстів, виконанням комплексів вправ, розроблених на основі комунікативного підходу і спрямованих на поетапне формування професійного спілкування. Як стверджує Є.І. Пассов [5], під комунікативними вправами розуміємо вправи, що спонукають учнів до невимушеного вербального спілкування. Можна виділити такі основні комунікативні вправи: респонсивні вправи (запитання-відповіді), репродуктивні вправи (переклад, переказ), ситуативні вправи (проблемні ситуації, рольова гра), описові вправи (опис малюнків, ситуацій тощо), дискусійні вправи (евристична бесіда). Ігрова діяльність на заняттях з іноземних мов у вищих навчальних закладах також не втрачає своєї актуальності, і посідає важливе місце, дозволяючи урізноманітнювати навчальний процес, зацікавлювати у результатах навчання та розвивати професійні навички майбутніх вчителів.

Серед засобів навчання при професійно-орієнтованому підході до вивчення іноземних мов та для становлення професійного спілкування, окрім підручників та посібників за фахом, важливим є використання комп'ютерних програм для вивчен-

ня професійної термінології, наявність наочних ілюстрацій та аудіо і відео матеріалів з фаху, а отже, наявність мультимедійних та технічних засобів навчання для перегляду та прослуховування навчальних матеріалів. Нажаль, наразі в Україні немає спеціалізованих підручників для студентів-майбутніх педагогів, спрямованих саме на розвиток професійних навичок, адже спектр спеціальностей, за якими відбувається навчання – надзвичайно широкий, і одне видання не може задовольнити потреби і студента-майбутнього вчителя фізики, і студента-майбутнього вчителя фізичної культури. Проте спроби створення посібників за окремими спеціальностями є, хоча вони здебільшого складаються з професійно-орієнтованих текстів та графічних вправ.

2.3. Позааудиторні заходи та творчі заняття

На нашу думку, у вищих навчальних закладах викладачі іноземних мов влаштовують найбільшу кількість нестандартних занять, використовуючи інтерактивні методи навчання, та найчастіше проводять позааудиторні заходи. Одним із головних завдань під час вивчення іноземних мов є формування соціокультурної компетентності, до якої входить і культурознавча, оволодіння якою неможливе без вивчення культури та традицій країни, мова якої вивчається. Тож, викладачі постійно організовують свята за традиціями інших країн, що дозволяє краще зрозуміти їх побут і звичаї. У цьому плані, на нашу думку, у педагогічних вищих навчальних закладах дисципліна «Іноземна мова» сприяє становленню професійного спілкування як взірця для студента щодо організації виховної роботи, дозволяє будувати власний стиль поведінки з учнями у майбутньому.

У нашій практиці найбільш популярними серед студентів були наступні види занять: заняття змістовної спрямованості (круглі столи, конференції, наукові семінари); заняття-змагання (аукціони, вікторини, конкурси); заняття комунікативної спрямованості (усні журнали, репортажі); заняття-драматизації (спектаклі, презентації, дидактичний театр); заняття-подорожі (екскурсії, заочні подорожі); творчі заняття (конкурси малюнку, віршів та пісень іноземною мовою).

Глобальні перспективи. Результати процесу навчання іноземним мовам повинні мати практичне

втілення. Окрім комунікації у професійній сфері, ділового спілкування у сучасному глобалізованому світі існує безліч можливостей для міжнародного та міжкультурного спілкування, для визнання на міжнародному професійному рівні. У наш час студент може відвідувати конференції за кордоном, брати участь у програмах обміну, стажування, отримувати гранти для навчання. Врешті-решт, завдяки соціальним мережам можливим є знайти друзів, колег у будь-якій країні і подорожувати світом. Завдання викладача на цьому етапі – спрямовувати студентів у правильне русло, виховувати культуру спілкування, толерантність та адаптивність, не відмовляти у допомозі.

З іншого боку, викладач також повинен долучатися до цього процесу, йти в ногу з часом, переймати міжнародний досвід. Наразі багато наших вчителів та викладачів долучається до ініціативи громадської організації Global Office, гаслом якого є «SPEAK GLOBAL – GO GLOBAL!». Цей рух спрямований на популяризацію вивчення іноземних мов та волонтерського руху в Україні, сприяння міжкультурному діалогу та громадській дипломатії, виховання покоління майбутніх лідерів.

3. Висновки

Отже, спілкування є однією із найголовніших умов існування процесу навчання, а вміння організоване педагогічне спілкування – шлях до формування всебічно розвиненої творчої особистості, взаємодія викладача зі студентами, яка забезпечує здійснення процесу обміну знань. Можливості ж іноземної мови як навчального предмета, що впливає на розкриття професійного потенціалу особистості, впливають зі специфіки самого предмета: адже шлях до оволодіння іноземною мовою лежить через творче спілкування, освоєння нової лексики, подолання мовних і національних бар'єрів, аналіз культурних особливостей і менталітету країни, мова якої вивчається. Специфіка іноземної мови дозволяє безпосередньо впливати на розвиток особистості студентів, їх творчих можливостей, формування системи знань і цінностей, культури поведінки тощо.

Під професійно-орієнтованим навчанням іноземних мов розуміють навчання, що спирається на врахування потреб студентів, що окреслюються

особливостями майбутньої спеціальності. Оволодіння студентами іншомовним спілкуванням є необхідним для становлення професійної іншомовної комунікативної компетенції, рівень розвитку якої повинен забезпечити успішність процесу спілкування в професійній сфері діяльності майбутнього фахівця.

Якщо вести мову щодо студентів-майбутніх педагогів, то найбільш вагомим взірцем для становлення професійного спілкування є особа самого викладача, який має забезпечувати інтерес до свого предмету, організовувати професійно-орієнтоване навчання, використовувати увесь спектр методів, прийомів та засобів навчання, займатися позааудиторною виховною роботою, тяжіти до саморозвитку та самовдосконалення. У сучасному глобалізованому суспільстві вивчення іноземних мов – це нагальна необхідність, яка забезпечить майбутнім педагогам можливість відвідувати конференції закордоном, вигравати гранти, підтримувати міжнародні професійні зв'язки тощо.

Подальші перспективи дослідження. У подальшому доцільним буде розглянути більш детально різноманітні підходи до організації навчального процесу з навчання іноземним мовам у вищих педагогічних навчальних закладах, зупинивши увагу на професійно-орієнтованому підході до відбору текстів та вправ до занять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. Развитие речи и мышление / Л.С. Выготский // Собрание сочинений: В 6 т. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 2. – 504 с. 2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С.У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2011 – 552 с. 3. Образцов П.И. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов / П.И. Образцов, О.Ю. Иванова. – Орел : ОГУ, 2005. – 114 с. 4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія : посібник / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К. : Академвидав, 2003. – 448 с. 5. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е.И. Пассов. – М. : Рус. яз., 1989. – 276 с. 6. Психологічна енциклопедія / [авт.-упоряд. О.М. Степанов]. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с. 7. Реан А. Психология и педагогика / А. Реан, Н. Бордовская, С. Розум. – СПб. : Питер, 2008. – 432 с. 8. Рошупкина О.А. Професійно орієнтований текст як засіб на-

вчання іноземних студентів / О.А. Рошупкина // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – 2014. – Вип. 24. – С. 70–79. 9. Теляшенко В.Л. Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в немовному вузі / В.Л. Теляшенко // Теорія та практика державного управління : [Збірник]. – Вип. 4. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф., 20 травня 2003 р. – Харків : Магістр, 2003. – С. 78–81.

REFERENCES

Honcharenko, S.U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary]*. Rivne: Vol. oberehy Publ.

Obraztsov, P.I., and Ivanova, O.Ju. (2005). *Professionalno-orientirovannoe obuchenie inostrannomu jazyku na nejazykovyh fakultetah vuzov [English language professionally-oriented education on unlanguage faculties of higher educational institutions]*. Orel: OGU Publ.

Orban-Lembryk, L.E. (2003). *Sotsialna psiholohiia [Social psychology]*. Kyiv: Akademydav Publ.

Passov, E.I. (1989). *Osnovy kommunikativnoj metodiki obuchenija inojazychnomu obshheniju [Fundamentals of communicative methodology of foreign language communication]*. Moscow: Pedagogika Publ.

Rean, A., Bordovskaja, N., and Rozum, S. (2008). *Psihologija i pedagogika [Psychology and pedagogics]*. St. Petersburg: Piter Publ.

Roshhupkyna, O.A. (2014). Profesijno oriientovanyi tekst yak zasib navchannia inozemnyh studentiv [Professionally oriented text as a mean of foreign students' education]. *Vykkladannia mov u vyshhyh navchalnyh zakladah osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky. – Teaching languages in higher educational establishments at the present stage. Interdisciplinary connections. Scientific research. Experience. Search*, 24, 70–79 (in Ukrainian)

Stepanov, O.M. *Psyhlohichna entsyklopediia [Psychological encyclopedia]*. Kyiv: Akademydav Publ.

Teliashenko, V.L. (2003). Profesiiino oriientovane navchannia studentiv inozemnoii movy v nemovnomu vuzi [Professionally oriented foreign language education of students in unlanguage higher educational institutions]. *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia: Aktualni pytannia*

navchannia inshomovnoii komunikatsii u vyshhyh navchalnyh zakladah: materialy nauk.-prakt. konf., 20th of May, 2003, Kharkiv [Theory and practice of state administration. Relevant issues of foreign-language communication teaching in higher

educational establishments. Proc. of conf. 20th May 2003, Kharkiv]. Kharkiv, 78–81.

Vyhotskyi, L.S. (1982). *Razvitie rechi i myshlenie [Development of speech and thinking]. Moscow: Pedagogika Publ.*